

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Introductio ad philosophiam - Cod. Ettenheim-Münster
260**

[S.l.], [18. Jahrh.]

Caput 3tium

[urn:nbn:de:bsz:31-128479](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128479)

falsum C. ergo et an h.

M. m. Propositio particularis vera continetur
in universali licet falsa, non quidem
quia falsa est, sed quia universalis est.
sic in hac propositione universali falsa:
omnis homo est doctus, continetur se-
quens particularis, aliquis homo est
doctus, quae certa vera est; omnes propo-
sitiones particulares seu verae, continentur
in universali, quae ut vera sit,
non debet continere, vel unicam pro-
positionem falsam.

infall. 2do Propositio particularis vera,
continetur in universali vera, quatenus
vera est, ergo à pari, propositio
particularis vera continetur in uni-
versali falsa.

N. a. Propositio particularis vera con-
tinetur in universali vera, quatenus
universalis est, equidem universalis
vera non potest continere particulares
falsas, sed ratio cur, propositio parti-
cularis quaecumque continetur in uni-
versali quaecumque, est, quia continens
est universalis.

Caput 3° hium.

Si mens ex iudicio uno alterum
infert, dicitur discurrere; vocatur
haec operatio, ratiocinatio, argumenta-
tio, utrumque fieri potest interius id est

10 in mente vel exterius, id est disputando cum
alio.

Sunt vario argumentationum species, inter quas locum sibi principem
inducit syllogismus; praecipua species
sunt sequentes. inductio, et
exemplum, sorites, dilemma, syllogismus
epigramma.

Imo. inductio est argumentatio, qua
post enumerationem partium, Con-
clusio sequitur inferitur universalis:
ut aqua gravis est, ignis gravis est,
aer gravis est, terra gravis est,
ergo omnia elementa sunt gravia.
Sub vera sit hoc argumentatio, debet
Enumeratio partium esse vera, et
adequata.

Exemplum est argumentatio, qua unum
et alio simili evincitur, ut: avaritia
perdidit judam; ergo et te avaritia
det. huc spectant plura argumenta
que rhetorica exponit.

Sorites ita ex pluribus propositio-
nibus coalescit, ut semper predica-
tum precedentis fiat subiectum sequentis,
donec subiectum primo propositionis,
et predicatum ultimo iungantur;
ut: avarii multa desiderant, qui
multa desiderant, multi erant, qui
multis egent, vivunt inquieti,

qui vivunt inquieti sunt miseri, ergo
avaritiam sunt miseri.

ut valeat brites Simulo propositiones
sint vera, itaque maneat verninorum
sensus.

4to. Dilemma dicitur argumentatio corrupta,
quia adversarium, quidquid Concesserit,
quasi duplici Cornu ferit. tale erat ar-
gumentum, quo Sul machometanus Omar
dixit Comburi ~~bibliothecam~~ alexandrina,
que hoc volumina, ut per se men-
sura, balneis calefacientis in tota
hac imensa et deficiis defluente,
Civitates suffocant, dicens, vel in
nostra alectano legitur, quidquid hi
libri continent vel non, si primum
superflui sunt, si secundum inutiliter
sunt, ergo Compuruntur.

ut valeat dilemma inter utramque
ejus partem non debet medium.

5to. Syllogismus est argumentatio tri-
bus constantibus propositionibus, quarum una
major, altera minor, tertia Conseq-
vel conclusio, ut. omne Cogitans est
Spiritus; atqui anima hominis Cogitans,
ergo est Spiritus.

si una ex his propositionibus deest, seu
major seu minor, syllogismus truncatus
est, et Enthymema vocatur.

A Constat duabus partibus, quarum una
vocatur ant. et altera Con.

quod requiratur ad veritatem Syllogismi
reponitur ~~veritas~~.

Def. Epicheirema est Syllogismi species
cujus majori aut minori aut utriusq[ue] ad-
jungitur probatio, vocatur quoque Syllo-
gismus oratorius; ut: Spiritus est immor-
talis; caret enim partibus que ei sol-
vantur. atqui anima hominis est spiritus;
est enim Cogitationis Capax, ergo anima
hominis est immortalis.

In omni ratiocinio Sedulo Distinguentia
sunt Consequens et Consequentia. Con-
sequens est propositio ulla, que ex
precedentibus que antecedens vocatur,
et in Syllogismo premissa sonant.
Deducitur: & Consequentia est vis et
modus inter antecedens et Consequens;
est autem hoc vis ipsum iudicium illativum
quod exprimitur vocula ergo. ut in hac
argumentatione: Deus est summum bonum
ergo est amandus. prima propositio ante-
cedens est; et que deducitur altera, que
Consequens est, et vocula ergo Consequen-
tiam exprimit. potest vera esse Consequen-
tia, falsum tamen Consequens et vice
versa, ut in hoc ratiocinio: homo est
asinus, ergo irrationalis. Consequens ergo
irrationalis homo est; falsum est, Consequen-

715
lia tamen vera est, quia si homo esset
asinus, quod antecedens sperit, Consequeretur
illum esse irrationalem. in sequenti
ratiocinio: Alexander magnus imperium Per-
sorum evertit, ergo fuit res Macedonum.
Consequens verum est, sed quia nexus nullus
est, falsa erit Consequentia. quotiescumque
antecedens et Consequens vera sunt, falsa
autem Consequentia, argumentatio dicitur
valere ratione materiae, quae materia
in ratiocinio semper sunt propositiones
inde spectatae, non autem ratione formae
quae in ratiocinio est, debita Terminorum
et propositionum dispositio, quod si vera
est Consequentia, falsum autem Consequens
argumentatio dicitur valere ratione formae
non autem ratione materiae; at au-
tem bona sit et vera logica, debet et ra-
tione formae et ratione materiae esse vera.

Aliud adhuc Consequens inter et Consequen-
tiam notatur, Consequens duplicem potest
sensem pati, Consequentia numquam
hinc sequitur numquam posse distinguere
Consequentiam; hoc enim vel est actus men-
tis, unum ex altero inferens; quoniam
autem nullus actus mentis equivocus
est, etiam numquam distinguere potest,
vel Consequentia spectatur prout expressa
per voculam ergo; jam vero hoc vox in
ratiocinio semper habent eundem sensum;
ergo Consequentia nullo modo distinguere potest.
Consequens autem, quia terminos habetquivo-

74.

cos, vel qui duplici sensu intelligi
 frequenter distinguitur ut vo. vapores
 ascendunt; ergo sunt leves. Ita respon-
 detur; Diffin. Cons. sunt leves relative
Con. C. et Conseq. quia in hoc sensu est
 aliquis nexus inter antecedens et Consequens
 sunt leves absolute n. Con et Consequens
 quia in hoc sensu nullus est nexus inter
 antecedens et Consequens.

Semper valet argumentatio ab actu
 et potentia quia actus potentiam supponit,
 ut. Christus pro nobis mortuus est,
ergo potuit mori, numquam autem in
 rigore valet argumentatio a potentia
 ad actum, ut. Caelus potest libenter
studere, ergo studet. in ratiociniis
 negativis optime proceditur a potentia
 ad actum; quia si potentia negatur
 a fortiori negatur actus, si valet
 istud ratiocinium: puer septennis non
potest portare ducentos libros, ergo
non portavit.

Non autem valet argumentatio nec
 ab actu ad potentiam, potest enim
 quis habere potentiam, quin, acat, si
 non valet ratiocinium sequens: Judas
non est conversus ad Christum, ergo non
potuit reverti.

Finis cuiuscumque ratiocinii est ut
 veritas, que inter duas ideas non satis
 apparet mediante, idea tertia clarius

illucescat. hinc finem — ut Tyro phi-
losofus assequatur questionem seu par-
tem rei, de qua agitur, bene intelligan-
tur argumentum & inventum seu termin-
um & medium, tertio instituat comparationem
cum subjecto et predicato.

Jam dicimus inter argumentationem
eminere syllogismum, de cujus natura
regulis, diversisq; speciebus tribus arti-
culis tractabimus.

Articulus I

Quid sit Syllogismus.

Syllogismus est argumentatio tribus
constans propositionibus, ita dispositis, ut
una ex aliis duabus inferatur, prima
propositio vocatur Major, quae plerumq;
continet cum termino medio majus ei-
us extremum, quod est predicatum Conclusionis.
altera vocatur minor, quae plerumque
continet terminum medium cum minori
extremo. tertia vocatur Conclusio et illius sub-
jectum et predicatum vocantur extrema.
Duae priorae frequenter praemissae nominan-
tur, quia Conclusionem procedunt. et his jam
patet in Syllogismo quoque tres terminos esse
quorum duo vocantur extrema, et alter, qui
in qualibet praemissa cum uno extremo
reperitur terminus medius dicitur. ab istarum
propositionum ac terminorum totum Syllo-
gismi artificium dependet.

Quamvis in usu Comuni, in Conversa-
tionibus et Disputationibus, etiam Civilibus,
quamvis in libris, non mediocri merito
occurrant et tolerentur Syllogismi,
regulis non tradentis non admodum
conformes illos tamen omnes fir-
mamus ubi cuncta ad veritatem et
severos juris apices revocamus.

Regulis autem tradendis duo elucet
axiomatica, quorum unum spectat Syllo-
gismos affirmativos, id est, quorum
Conclusio est affirmans; alterum
Syllogismos negativos, id est, quorum
Conclusio est negans.

Axioma primum.

Si idea prima continet secundam, et
tertiariam, etiam idea prima conti-
nebit tertiam. idea prima vocatur Subjectum
Conclusionis, seu minus est extremum; idea
secunda vocatur terminus medius, id est
ille, qui assumitur ad probandam
convenientiam Subjecti et predicati
Conclusionis. idea tertia est predicatum
Conclusionis seu majus est extremum.
hinc sensus est axiomaticus: Si Subjectum
Conclusionis continet terminum medium,
et hic continet predicatum Conclusionis,
etiam Subjectum Conclusionis continet

177.
predicatum.
In exemplum probetur Petrum esse
animal, habet ^{suas} ideas Petrus et
animam, inter quas convenientia demon-
stranda est, assumendum est medium de-
monstrationis, quod erit idea homo
quae continetur in idea Petrus et
continet ideam animal, hinc sponte
sequitur syllogismus affirmativus: Pe-
trus est homo (id est idea prima continet
secundam) atqui omnis homo est ani-
mal (id est idea secunda continet tertiam)
ergo Petrus est animal (id est idea
prima continet tertiam)

Cautiona admodum, si idea prima continet
secundam et hoc excludat tertiam, etiam
prima excludat tertiam.
Expositio eadem est axiomatis primi.
In exemplum probetur virtutem non
esse spernendam, habemus duas ideas,
virtutis et spernendi, assumendum est
medium, quod in una idea continetur
et secundam excludat, hoc idea media
poterit esse utile et omnia, hinc
spontе sequitur syllogismus, virtus ad
omnia est utilis (id est idea prima
continet admodum) atqui quod utile est
non est spernendum (id est idea secunda
excludit tertiam) ergo virtus non est
spernenda (id est idea prima excludit
tertiam).

Quicumque syllogismi his axiomatis

40.

non sunt avarate conformes, respuuntur.
Dantur a logica. ipis axiomatis
superfluum modo regulas, quae licet
vulgo numerentur octo, nullo tamen
incomodo sed maximo Titonem emo,
lumento ad tres revocantur, quarum
prima est: in Syllogismo sunt tres
termini.

explicatur. non possunt pauciores
nec plures inesse, quam tres, non
pauciores quia debet probari Con-
venientia vel disconvenientia dua-
rum idearum per aliquam ideam tertiam
ergo non possunt pauciores quam
tres adesse termini. non plures
nam, debet probari convenientia
vel disconvenientia duarum idearum
nam si duas alie adhuc adhiberentur
posset tertia convenire cum prima
et quarta, convenire cum secunda; aliqui
hoc modo nec convenientiam nec
disconvenientiam subiecti et predicati
conclusionis seu duorum extremorum
probari etur; hinc non valet iste
Syllogismus: Petrus est homo,
aliqui asinus est brutum, ergo
Petrus non est asinus.

Contra hanc regulam peccant omnes
Syllogismi, quibus ^{quatuor} ad a parte cuboculle
habent tres terminos.

Regula ead.

Ed.

Conclusio non latius patet quam promissio.
Expositio. Sensus regulae est, nullum
terminum debere in conclusione repe-
riri, qui non sit in promissis;
nullum debere esse universaliorem
quam fuit in promissis; nihil
denique debere dici in conclusione
quod non fuerit dictum in promissis.
Conclusio enim deducta de promissis
ergo debet in illis contineri; atqui
si quid novi diceret, si quem terminum
novum aut universaliorem contineret,
ipsa conclusio in promissis contineri
requireret, majus enim in minore,
universale in particulari non
continetur; ergo conclusio non latius
patet quam promissio

regula ista non
Terminus medius saltem semel sit
bis particularis.

Expositio. Cum terminus medius semel
in majore et semel in minore re-
currat debet saltem semel universalis
esse et semper idem terminus ma-
neat. nam si bis esset particularis
semel posset Petrum et semel
Paulum significare, siq. diversum
haberet sensum et duplex evaderet
ergo forent quatuor termini

82. quod est contra imam regulam,
ergo terminus medius non sic
particularis.
objicitur.

Solvuntur objectiones.

Valeat hic syllogismus: Aristoteles
et Plato sunt philosophi; atqui
omnes philosophi amant sapientiam;
ergo aristoteles et plato amant
sapientiam; atqui in hoc syllo-
gismo plures sunt quam tres termini;
ergo valeat syllogismus in quo sunt
plures quam tres termini.

Ad. Suppos. Arg. Syllogismum esse simpli-
cem, de quo solo hic agimus, syllo-
gismus allatus est; compositus, qui
debet resolvi in duos: nempe
Aristoteles est philosophus, atqui omnis
philosophus amat sapientiam; ergo
Aristoteles et Plato est philosophus;
atqui omnis philosophus est quoniam
autem syllogismus sic resolutus
conformis est regule valeat ubique.

in sublimo. atqui etiam in hoc syllogismo
Plato est philosophus, atqui omnis
philosophus amat sapientiam, ergo
Plato amat sapientiam. Sunt
quatuor termini scilicet Plato,
philosophus, omnis philosophus, amans
sapientiam.

In subsumptione in laudato syllogismo
 tres tantum sunt termini; nam omnis
 philosophus est aliquis philosophus sunt
 idem terminus quoad significationem
 aut comprehensionem. sed sunt aliquo
 sensu idem quoad extensionem, nam
 extensio omnis continet extensionem
aliquis. id quod jam exposuimus in
 Contradictionis. si in syllogismo laudato
 in ista edo si in syllogismo laudato
 terminus medius est bis particularis
 non val foret duplex, ergo a pari
 duplex est, dum semel est univer-
 salis et semel particularis.

M. C. et paritatem. si terminus me-
 dius est bis particularis potest
 diversa significare, ut: aliquis homo
est doctus, atqui aliquis homo est
indoctus; ergo aliquis doctus est indoctus.
 terminus medius aliquis homo in
 maiore et minore necessario
 supponitur pro diversis hominibus. sed
 si semel est universalis et semel par-
 ticularis non potest pro diversis suppo-
 nere, quia extensio universalis
 continet omnes extensiones particulares

in ista valet hic syllogismus omnis
homo est amirabile, atqui omne ani-
mal est sensitivum, ergo betrus
est sensitivum, atqui betrus est
homo, ergo betrus est amirabile.
 in quo sunt quatuor termini a.

M. valet in forma Sae Sicta,
C. in forma Priete Sicta N.
 Syllogismus obiectus aliquo sensu lo-
 terari potest, quia licet conclusio
 contineat terminum Sebus, qui non
 continetur explicite in praemissis
 continetur tamen implicite, sub
 termino, omnis homo. in rigore tamen
 non debet admitti quia conclusio
 debet esse, ergo omnis homo est
 sensibilis.

Sine Quam ridiculus est Syllogismus
 in quo terminorum significatio
 mutatur, et duobus sequentibus,
 salis erit perspicuum. Nus est
 unica syllaba, atqui Nus Casium
 comedit, omnis gallus ino mane
 cantat, atqui omnis parisianus
 est gallus, ergo o mane cantat.

Objicies Quaedam Syllogismus Quoniam
 electi sunt vocati, atqui pauci sunt
 electi, ergo pauci sunt vocati,
 atqui tamen peccat contra regulam
Quoniam, ergo Quod regula non potest
 admitti.

N.M. Syllogismus admodum vitiosus
 est, peccat contra regulam Inam,
 quia habet plures quam tres terminos
 vox enim Quoniam in maiori, habet
 sensum distributivum et in conclusione
 collectivum, ergo sunt plures termini
 peccat contra regulam Secundam;

26.

sunt vero, tunc valet ratione materia
quod autem, non valet ratione forma
patet, si eadem forma retineatur
et alie propositiones ponantur, ut:
Nullus Angelus est homo, atqui omnis
homo est substantia, ergo Angelus
non est substantia; qui syllogismus
aperte vitiosus, est; et pro nihilo
enim, veris deducitur conclusio falsa,
quod omnino repugnat; et vero im-
pallatus non valet, eo ipso, quod ~~peccat~~ ^{peccat} ~~in~~ ⁱⁿ ~~con-~~ ^{con-} ~~tra~~ ^{tra} ~~ad~~ ^{ad} ~~hoc~~ ^{hoc} ~~con-~~ ^{con-} ~~tra~~ ^{tra} ~~regula~~ ^{regula}
idea enim prima que est angelus, non
continet eam, que est homo; peccat ~~ad~~ ⁱⁿ ~~con-~~ ^{con-} ~~tra~~ ^{tra} ~~regula~~ ^{regula}
~~et~~ terminus enim animalis in conclusione
est universalis, quippe predicatum
propositionis negantis, et in minore
et erat particularis, quippe predicatum
propositionis affirmantis, eodem modo sele-
gitur vitium syllogismi sequentis:
Tu non es Cicero, atqui Cicero est
homo, ergo tu non es homo.

in sub. ad Non repugnat terminum
medium in una premissa esse parti-
cularem, et in altera universalem,
ergo etiam non repugnat, unum
extremum in premissis esse parti-
culare et in conclusione universale
MC disparitas est, una premissa

non debet contineri in altera, ergo
sine incommodo terminus medius in
una potest universalis esse et in
altera particularis. At conclusio debet
contineri in premissis, et quoniam
universale in particulari contineri
nequit, nihil debet in conclusione
universale esse, quod fuerat parti-
culare in premissis.

infectio sibi syllogismus. Sibi
homines sunt medici, atqui nullus
Angelus est homo, ergo nullus angelus
est medicus, valet syllogismus, et ter-
minus terminus in premissis parti-
cularis, in conclusione universalis est.

Adm. Syllg et amin et N. adam parte
minoris. Valet quidem hic syllogismus,

sed primo simplex non est; major
enim est propositio exclusiva, quae
debet in duas resolvi, sine hoc
syllogismus poterit in duas resolvi
quae erunt, homines sunt medici

De quibus syllogismus propositio aequiva-
lens in certa syllogismus a datus
ita debet enuntiari: nulla creatura
ab homine diversa est medicus, atqui
Angelus est creatura ab homine diversa,
ergo angelus non est medicus, ubi
videmus terminum medicus universa-
lem in conclusione etiam talem esse
in maiore; propositio enim exclu-
siva habet vim negativam. At illud

est. ^{prodicatum} universale est.
in ^{prologor} ~~prologor~~ ^{Eloquens} ~~eloquens~~ ^{prologor}
si sic syllogismus: Cicero erat ^{eloquens} ~~eloquens~~ ^{prologor}
atque aliquis orator, romam ⁱⁿ ~~in~~
liberavit a ^{conspiratione} ~~conspiratione~~ ^{Catalino} ~~Catalino~~
ergo Cicero liberavit a ^{conspiratione} ~~conspiratione~~ ^{Catalino} ~~Catalino~~;
valet certe et, tamen
peccat contra regulas ^{catas} ~~catas~~, ergo
regula, ^{catas} ~~catas~~ non sufficiunt
N. quod valet. Syllogismus ille con-
stat quidem propositionibus, veris, quae
carent forma debita, ideo autem haec
forma deest, quia terminus medius
orator bis est particularis, facile
sentetur hoc vitium, si pro Cicerone
sumatur Demosthenes, dicendo: Demo-
sthenes erat orator, atque aliquis
orator liberavit romam, a Conspira-
tione Catalino, ergo Demosthenes
liberavit romam, ubi conclusio
est a parte falsa.

in ^{fab. Sto.} ~~fab. Sto.~~ Nullus homo est planta,
nulla planta est lapis, ergo nullus
homo est lapis, syllogismus ille certe
non valet, atque tamen non peccat
contra regulas ^{catas} ~~catas~~, ergo regulae
catas non sufficiunt.

N. m. quoad secundam partem; ille
enim syllogismus peccat contra
actionem syllogismi negativi; nam
idea prima non continet eam
sed illam excludit, quemadmodum
secunda excludit tertiam, quod patet
et eo, quia ambo promissa sunt ne

29
gantes, hinc comuniter dicitur et Iuan-
bus promissis negantibus nihil sequitur.
In fab. 6to Silij ipse Syllogismus, a liquis
flos est tulipa, aliquos tulipa et rubera,
ergo aliquis flos est ruber, atqui
Certe, bonus est, et tamen, benignus
medius est bis, particularis, ergo regu-
la via falsa est.

Nam quoad unam partem, ut valeat
Syllogismus non sufficit propositiones
omnes esse veras, sed debet conclusio
sequi ex promissis, atqui Syllogismo
laudato conclusio non sequitur ex pro-
missis, quod patet si eadem forma
alteri materia applicetur, ut in se-
quenti Syllogismo: aliquis gallus est
doctus; atqui aliquis galchus est ger-
manus, ergo aliquis gallus est ger-
manus, haec conclusio aperte falsa
non sequitur ex promissis veris,
ergo neque prior.

In fab 7mo sequens Syllogismus certe
verus est. virtus est laudabilis, atqui
vitium est vituperabile, ergo virtus
est vitium. atqui tamen hic Syllogismus
peccat contra regulas nostras, ergo
regulae nostrae non valent.

MM. Constat quatuor terminis, ergo
nihil potest Concludi, nam et eo, quod
suo Comparantur convenient aut eis
inconvenient cum duobus, non sequitur
illa inter se non convenire aut inconvenire

90.

unde syllog ^{precedens} sequens, tam parum
valet ^{quā} seq. homo est rationalis
atque animal est substantia, ergo
homo non est animal.

instab. 2°. Sit iste syllogismus:

aliquis homo est animal, atque
omnis homo est rationalis, ergo
aliquod animal est rationale; atque
Certe valet hic syllogismus, quamvis non
sit conformis axiomati, ergo axioma
non potest admitti.

N. m. Germinus medius in hoc syllogismo
continet utrumque extremum, atque
est eo, quod utrumque extremum conti-
neatur in germine medio, non
sequitur a alterum in altero contineri;
sic licet animal continet intellectum
et voluntatem, intellectus tamen
et voluntas se non continent,
nec valet sequens syllogismus:

anima est intellectus, atque anima
est voluntas, ergo intellectus est
voluntas; igitur neque valet superior
syllogismus: homo est animal, atque
homo est rationalis, ergo, animal
est rationale; nam idea animal
non continet ideam rationalis, non
potest huius afferri illud axioma:
que conveniunt ^{inter se} tertio, tale enim

actio ma verissimum est in geome-
bria. admodum est ineptum in
arte syllogistica; licet ergo animal
et rationale conveniant uni tertio
nempe homini, non tamen conveniant
inter se.

Obiicitur multi syllogismi verita-
tem mentiuntur, quorum vitia regu-
lo nostra non delectant, ergo non
sufficiunt.

N. A. quicumque syllogismi videntur
contingere veritatem probabiliter, ut
sophisticis, sive ~~videntur~~ ad para-
doxismi ~~quod~~ re aut vocibus, aut rebus
adhibet, uterque valenti modus, per
actionata et regulas nostras dehe-
bitur.

in primo sit iste syllog. vit iusti
non salvabuntur, atqui iusti vit
iusti sunt, ergo iusti salvabuntur,
atqui huius vitium delectat nequit
iuxta regulas dadas, ergo.

Non syllogismus allatus plures habet
quam tres terminos. Sensus majoris
est: non iusti sunt vit salvandi;
sensus minoris est: iusti sunt vit rare
iusti, ergo sunt quatuor termini
scilicet, iusti, vit salvandi, iusti,
vit raro iusti.

92. ~~in fab. deo qui est Sriburgi, non
est alibi, atqui Regens Francofurti
non est ha alibi, ergo qui est
Sriburgi est Francofurti, atqui hic
syllogismus omnes observat regulas,
tamen non valet, ergo regula non
sufficiunt.~~

N. m. nec axioma nec regulas
observat. axioma enim syllogismi
decoantis exigit, ut idea prima
continet secundam, atqui in allato
syllogismo idea prima excludit se-
cundam, quia ambo pronipso sunt
negantes, ergo peccat contra axioma,
peccat quoque contra regulam
primam quia habet plures quam
tres terminos, quod apparebit si
ad formam simplicem reducatur,
ut: Regens Sriburgi non est in
loco à Sriburgo distincto; atqui
Regens Francofurti non est in
loco à Francofurto distincto; ergo
Regens Sriburgi est Regens Franco-
furti, in hoc syllogismo aperte
sunt plures quam tres terminos, scilicet
habitans Sriburgi, in loco à Sribur-
go distincto, Regens Francofurti,
in loco à Francofurto distincto,
in fab. 3. his sit Denique hic syllogis-
mus: Argentinenses sunt partim
Cultrari partim Catholici, atqui tu

argentinensis ergo est partim Lutheranus
partim Catholicus, Certe falsus est hic
syllogismus et tamen regulis conformis
est, ergo regula non sufficiens.
n. m. quod conformis sit regulis, habet
enim quatuor terminos aut accuratius
terminus medius non est universalis
distributive, sensus enim majoris
est: argentinenses sicut sumpti sunt
et parte Catholici et parte Lutherani;
in minore, terminus medius argentinensis
habet sensum distributivum
igitur terminus medius habet duplicem
sensum et equivaleat est duplex.

Articulus 3us.

Quod duplex sit syllogismus.

sicut propositio alia simplex est, ita
quoque syllogismus, alius simplex est,
atque continet propositiones simplices,
quales vidimus hactenus; alius com-
plexus, qui continet unam alteram
propositionem completam; talis syllogis-
mus est: Lex divina jubet conho-
rare reves; atque franciscus II. est
res, ergo lex divina jubet honorare
franciscum II. talis syllogismus faci-
te ad formam simplicem reducitur,
ita dicendo: omnes reves sunt et lex
divina honorandi; atque franciscus
II. est res, ergo II. est et lex divina

93.

94.

honorandus, hoc modo regula dato
syllogismus Completis poterunt applicari

Alius Tenique syllogismus vocatur
Compositus, qui unam alteramve
propositionem simplicem continet, res
tantum syllogismo Compositos, nempe
Copulativum, Disjunctivum, et Con-
ditionalem examina bimus, quia Celere
raro occurrunt, et facile ad pro-
cedentes reducuntur.

Syllogismus Copulativus alius affirmans
est alius negans. affirmans ille est,
cujus vel major vel minor est propo-
sio est Copulativa, ut: omnes
sancti sunt felices; atqui apostoli
B. et C. sunt sancti, ergo Apostoli
B. et C. sunt felices.

Ad veritatem hujus syllogismi requi-
ritur, ut syllogismus in quos resolvit-
ur sint regulae dati sint conformes.

Syllogismus Copulativus negans est,
cujus major est propositio Copulativa
negans, ut: nullus potest deo et
manone servire, atqui judas servit
manone, ergo non servit Deo.

Ad veritatem hujus requiritur, ut
minor sit affirmans, alias ambo
promissa forent negantes, et quibus

nihil sequitur. hinc non valet
sequens syllogismus: nullus potest
servire Deo & Mamone, atqui
procius non servit Deo, ergo ser-
vit Mamone.

985

hic syllogismus revocatur ad formam
simplicem, si una pars majoris
Copulae si altera negatur, hoc
modo: nullus serviens Mamone
est serviens Deo, atqui Petrus
est serviens Mamone, ergo Petrus
non est serviens Deo.

syllogismus disjunctivus est, Cujus
Major propositio est disjunctiva, ut,
vel sol vel terra movetur, atqui sol
non movetur, ergo terra movetur.

ut valeat hic syllogismus, una
pars majoris in minori debet
servari, et altera in Conclusionem
mutari, vel una pars majoris de-
bet in minore mutari et altera
in Conclusionem servari, aut brevius,
ex negatione unius partis debet sequi
affirmatio alterius; hinc minor debet
esse negans, et Conclusio affirmans
ut in hoc syllogismo: vel pluit
vel non pluit; atqui verum est non
pluere, et ergo falsum est pluere, ut
hinc syllogismus reducitur ad formam
simplicem, major ejus debet fieri unius!

96

si ille syllogismus, P. vel vivit vel
mortuus est, atque ~~non est mortuus~~
ergo ~~non est mortuus~~ ^{est mortuus}; ita resobertur, nullus
mortuus est vivens, atque P est
est vivens ergo non est mortuus.

Syllogismus Conditionalis est ille,
cujus Major Conditionalis est. haec
Major continet duas partes, quarum
una vocatur antecedens, et
continet Conditionem; et altera
vocatur Consequens, et continet
Conditionatum.

Ex antecedente vero, non potest
sequi Consequens falsum, quia Conf.
continetur in antecedente, et falsum
vero contineri nequeat. hinc inter
argumentandum semper dicitur verum
aut antecedens, ergo et Consequens
nunquam

Ex antecedente falso, potest sequi
Consequens verum, quia propositio
particularis vera, in universali falsa
potest contineri; hinc inter argumen-
tando nunquam licet dicere verum
Consequens ergo et antecedens, neque
falsum antecedens ergo ante Consequens

97.
ut igitur valeat Syllogismus Con-
ditionalis, debent imo omnes propositiones
esse vero; debet quo in minori
affirmari antecedens et in in Con-
clusionione Conseq, vel debet in minori
negari Consequens, et in Conclusionione
antecedens.

Hinc valet Syllogismus Sequens:
si quis servat omnia mandata
salvabitur; atqui verus Christianus
servat omnia mandata; ergo salvabitur.

Hinc non valet sequentes: si S.
est usurarius est improbus, atqui
est improbus, ergo est usurarius

si Petrus non peccat salvabitur,
si omnis homo doctus est, Petrus
quoque erit doctus; atqui falsum
est omnem hominem esse doctum,
ergo Petrus non est doctus.

Syllogismus Conditionalis potest
reducii ad formam simplicem;
si major redditur universalis;
hanc quoque regula superiores
poterunt ipsi applicari; in
exemplo si Syllogismus Sequens:

si pietas est ad omnia utilis,
est Colenda; atqui est ad omnia

H.
98.

omnia utilis, ergo est Colenda,
sic reducitur, omnia ad utile est
Colendam, atqui pietas est utilis
domnia, ergo est Colenda.

Caput 4um.

De Methodo.

Quamvis methodus non sit alia
mentis operatio ac discursus; si-
crepat tamen ab illo, quod methodus
sit modus quidam, quo mens sua
ratiocinia inter se connectit et
concatenat, ut veritates magis
abstrusas in lucem producat, non
inhibet sufficit loco menti bene
cogitare, recte judicare accurate
arguere; sed requiritur insuper, ut
apta argumentorum serie alia ex
aliis connectat.

Oritur hic triplex Quæstio, una
quoduplex sit methodus, una quoduplex
sit adminicula; alio quo sit ejus
regula. Articulus unus.

Quoduplex sit Methodus.

Veritatem vel discernimus ipsi, vel
alios docemus; hinc duplex est me-
thodus, prima vocatur analytica,
altera vocatur Synthetica.